

Természetvédelmi hírek Baranyából

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és a Baranya Természeti Értékeiért Alapítvány közös hírlevele

2022. december

Eredményeink 2022-ben

Hírlevelünkben röviden összefoglaljuk, hogy természetvédelmi és szemléletformáló munkánk során milyen eredményeket értünk el 2022-ben.

Madármentés

A Szigetvári Madármentő Állomásra 38 madárfaj 158 példánya került, melyek közül 129 példány (81,6%) a gondos ápolásnak köszönhetően visszanyerte szabadságát. Ez volt az eddig legjobb évünk, ilyen jó arányban eddig még egyszer sem tudtuk repatriálni a madarakat. Köszönhető ez részben annak, hogy vásároltunk egy inkubáló készüléket, ami nagy segítséget jelent a madárfiókák felneveléséhez, illetve három röpdét is korszerűsítettünk, így már jobb körülmények között tudjuk elhelyezni a madarakat. A szabadon engedett példányok közül 11 a fokozottan védett, 104 a védett, 14 a nem védett kategóriába tartozott. Jelenleg 22 madarat gondozunk az állomáson.

1. kép: Lucifer, a vagány holló a mentőállomáson (Fotó: Bank László)

Ragadozómadár-védelem

Téli időszakban folytattuk a fokozottan védett madárfajok fészkeinek felderítését a megye erdősegeiben. A régi és új revírekben összesen 6 fekete gólya, 6 vörös kánya, 9 barna kánya és 11 rétisafészket találtunk. Jelenleg 153 fészket tartunk rendszeres megfigyelés alatt.

Január 7-11. között a nemzetközi számláláshoz kapcsolódóan a vörös kányák telelő állományát vizsgáltuk. A számlálás során újabb rekord született, összesen 98 vörös kányát figyeltünk meg elsősorban az éjszakázóhelyek környezetében. Távcsöveink elé került még 4 barna kánya is.

Az erdei fülesbaglyok téli gyülekezőhelyein január 28 – február 1. között végeztünk számlálást. A felmérés során 101 helyszínt vizsgáltunk át részletesen. Baglyokat 44 helyen találtunk, számukat 313 példányra becsültük.

Költési időszakban folyamatos megfigyelés alatt tartottuk a fokozottan védett fajok ismert fészkeit. Az ellenőrzéseknek köszönhetően tudjuk, hogy a sikeres költések eredményeként 5 vándorsólyom-, 10 vöröskánya-, 6 feketególya- és 37 rétisasfióka repült ki a baranyai fészkekből. Június- július folyamán 2 vöröskánya- és 5 barnakánya-fiókára szereltünk fel jeladót. A műholdas nyomkövetés során kapott adatok segítenek bennünket a kányák vonulásával kapcsolatos kérdések tisztázásában.

2. kép: Vizet pásztázó barna kánya (Fotó: Völgyi Sándor)

A vörös vércsék fészkelési lehetőségeit Boldogasszonyfa és Somogyhárság határában kihelyezett új költőládákkal bővítettük. Áprilisban már 815 műfészkek várták költésre a madarakat. Az odúfoglalási arány 14,7%-os volt. Összesen 116 pár vörös vércse, 3 pár erdei fülesbagoly és 1 pár szajkó megtelepedését regisztráltuk. A sikeres költések eredményeként 251 vércse-, 3 erdei fülesbagoly- és 7 szajkófióka repült ki a műfészkekből.

Áramütés-megelőzés

Az egyik jeladós vörös kányánk tavaly augusztusban áramütésben pusztult el Garé határában. A transzformátoroszlop alatt más madárfajok tetemeit is megtaláltuk, ezért kértük a természetvédelmi hatóságot arra, hogy kötelezze a tulajdonost az oszlop és a becsatlakozó 20

kV-os hálózat oszlopainak madárbaráttá történő átalakítására. A hatósági intézkedés időközben megtörtént, melynek eredményeként a teljes hálózat átalakítását megoldották.

Márok határában az áramszolgáltató mintegy 3,5 km hosszúságban kicserélte a régi 20 kV-os távvezeték oszlopait. Itt korábban rétisások pusztultak el áramütésben. Az új oszlopfejek már tökéletes biztonságot nyújtanak a rászálló madaraknak. Nagynyárád határában kb. 2 km hosszúságú szakaszon az oszlopok keresztvasaira vasháromszögeket szereltek fel a szakemberek, ami megakadályozza a keresztvasra berepülő madarak érintkezését a vezetékkel. Sumonyban a vasútállomástól a halgazdaság bejáratáig kb. 1,5 km hosszúságban szigetelték le az oszlopokat, és a halastavak melletti szakaszon a vezetékekre láthatósági gömböket helyeztek fel. Korábban a vezetékeknek történt nekirepülés következtében itt szintén egy rétisas pusztult el. Majson, Ormándpuszta közelében pedig átalakításra került két, a madarakra igen nagy veszélyt jelentő nagyfeszültségű oszlop.

3. kép: Madárbarát oszlopfej Márok határában (Fotó: Mohácsi István)

Az év folyamán mintegy 30-35 helyszínen végeztünk terepbejárásokat a nagyfeszültségű távvezetékek nyomvonalain. A felmérések 1902 oszlopegységet érintettek (egy-egy vezetéksoron több alkalommal is vizsgálódtunk), ami összességében csaknem 200 km hosszú gyaloglást jelentett. Jelentősebb elhullást szerencsére sehol sem tapasztaltunk.

Gyöngybagolyvédelem

A templomtornyokba és a padlásokra kihelyezett 159 költőládából 52 db-ot foglaltak el a madarak. Összesen 29 pár gyöngybagoly, 15 pár macskabagoly, 1 pár füleskuvik és 7 pár vörös vércse megtelepedését rögzítettük. Az eredményes költések során 76 gyöngybagoly-, 22 macskabagoly-, 4 füleskuvik- és 22 vörösvércse-fióka repült ki.

A baglyok költőhelyein rendszeresen összegyűjtöttük a köpeteket. Az 53 köpetmintát kiértékelésre átadtuk a Pécsi Tudományegyetem kisemlőskutatással foglalkozó szakembereinek.

4. kép: Gyűrűs gyöngybagoly villanydróton (Fotó: Bank László)

Fehérgólya-védelem

A teljes megyére kiterjedően ismét elvégeztük a fészkelő állomány felmérését. Ezúttal 241 fészket vettünk nyilvántartásba, melyek közül 46 bizonyult lakatlannak. Összesen 195 pár foglalt fészket a megyében, ami 2 párral kevesebb, mint egy évvel korábban.

Az aszályos nyár ellenére meglepően jól alakultak a költési eredmények. Bár a fészkelő párok 18,5%-a (36 pár) nem repített fiókákat, az eredményesen költő 159 pár összesen 434 fiókát nevelt fel. A kirepült fiókák átlagszáma a sikeresen költő párok esetében 2,73 fióka, az összes fészkelőpárra számítva 2,23 fióka volt. A felmérők 5 öreg gólya és 25 fióka pusztulásáról is beszámoltak.

Kérésünkre az áramszolgáltató 9 villanyoszlopra helyezett fel fészektartót. Madárbaráttá alakítottak át 5 olyan transzformátoroszlopot, ahol korábban áramütésben gólyák pusztultak el. A Beremendre vezető közlekedési út melletti 20 kV-os távvezetékszakas oszlopfejeit is módosították. Itt korábban 2 gólya szenvedett áramütést.

Madárállomány felmérések és a kapcsolódó védelmi programok

A vetési varjak áprilisi felmérése során ezúttal 9 településen találtunk fészektelepeket. A folytatódó pécsi fészekleverések és facsonkolások ellenére tovább gyarapodott az állomány. A nyilvántartásba vett 60 kolóniában összesen 1922 párra becsültük a költő párok számát. Ezt 19,8%-os növekedést jelent az egy évvel korábbihoz képest. Fészkek engedély nélküli eltávolítása miatt egy esetben tettünk bejelentést a természetvédelmi hatóságnak.

A füsti és molnárfecskék mennyiségi viszonyait 9 településen vizsgáltuk, de az előző év adataival való összehasonlításra csak 7 mintavételi hely esetében volt lehetőségünk. Az

állományváltozás trendje meglehetősen drasztikus változást mutat. A füsti fecskék esetében a költő párok száma 15,3%-kal, míg a molnárfecskéké 22,5%-kal csökkent.

A felmérésbe ismét bevontuk Túrony és Zók községek belterületeit is. Túronyban az alapfelmérést 2000-ben végeztük el, míg Zókon az utolsó számlálásra 2015-ben került sor. Túronyban a fészkelő füsti fecskék száma a korábbi 61 párról 37 párra (-39,3) csökkent, míg a molnárfecskék állománya jelentősen nem változott (7 és 6 pár). Zókon viszont a korábbi 110 párról 122 párra (+10,9) nőtt a füsti fecskék állománya, viszont molnárfecskét itt már nem találtunk (2015-ben is csak 3 pár költött).

A vízimadarakra irányuló havi felméréseket 3 erre a célra kijelölt halastavon folytattuk. A Mindennapi Madaraink Monitoringja és a Madáratlasz Program keretében a gyakori, illetve a megyében fészkelő összes madárfaj elterjedésére vonatkozóan gyűjtöttünk adatokat.

Az év folyamán megszereztük a 2021. évi madárfaunisztikai adatbázist. Önkénteseink 2825 jelentést küldtek be számítógépes nyilvántartásunk számára. A jelentések összesen 21 400 adatot tartalmaztak. A terepbejárások 195 baranyai település közigazgatási területét érintették. A felmérések során 219 madárfaj jelenlétét mutattuk ki a megyében. A megfigyelt madarak összes száma 961 752 példány volt.

5. kép: A kerceréce gyakori téli vendég Baranyában is (Fotó: Stölkler Nándor)

A www.baranyamadar.hu honlapunk „Madárfaunisztika” menüpontjába az év folyamán elkezdtük felrakni a rendelkezésünkre álló megfigyelések adatait. Eddig az 1960-1978 közötti adatokat töltöttük fel, és reményeink szerint egy év múlva még legalább 20-25 évnyi adatbázist tudunk nyilvánossá tenni.

Énekesmadár telepítés

A gondozásunkban lévő 51 baranyai énekesmadár odútelepen 346 db odút ellenőriztünk rendszeresen. Ezekből 164 db-ot (47,4%) foglaltak el költésre a madarak. A foglalási arány 2,3%-kal csökkent a 2020. évihez képest. Összesen 11 faj fészkelését figyeltük meg. A legnagyobb számban (49,47%) ismét a szécinegék költöttek.

Téli madáretetés

A téli madáretetéshez ezúttal is 30 mázsa napraforgót szereztünk be és osztottunk szét magigénylő önkénteseink között. A magot mindenki számára a beszerzési áron biztosítottuk.

Madárgyűrés

A Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomáson eredményesen lebonyolítottuk a tavaszi és nyár-őszi madárgyűrés tábort. A madarak befogását összesen 151 fogási napon keresztül végeztük, melynek eredményeként 90 madárfaj 12 998 példányára került gyűrű. Ellenőriztünk 9 külföldi gyűrűs és 655 régi magyar gyűrűs madarat is. A táborok munkáját 186 önkéntes segítette.

6. kép: A bokros egyik hálóállása Sumonyban tavasz elején (Fotó: Bank László)

Madárbarát kertek

A programba regisztráltak közül az év folyamán 11 magánszemély és 3 intézmény (1 óvoda, 2 iskola) madárvédelmi munkáját ismertük el a „Madárbarát kert” (Madárbarát óvoda, Madárbarát iskola) tábla átadásával. Velük együtt 205-ra bővült a táblatulajdonosok köre Baranya megyében.

Kételtű- és hullóvédelem

A békák tavaszi mentését idén is a hagyományos helyszíneken, Orfűn és Sikondán szerveztük meg. Orfűn már a tavaszt idéző februárban kihelyeztük a terelőhálókat a forgalmas közlekedési utak szegélyén, de a beköszöntő tartós éjszakai fagyok miatt érdemi munkára csak március közepe után került sor. Itt összesen 1414 békát, túlnyomó többségében barna varangyot gyűjtöttünk össze, ami 22,7%-kal kevesebb, mint 2021-ben. A csökkenés egyik oka a késői

kitavaszkodás lehet, mert a korán, már február közepén felébredő varangyok könnyen megfagyhattak a későbbi hideg éjszakákon.

A sikondai tavaknál a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság koordinálásával folyó munkában 533 békát mentettünk. Ez lényegesen több, mint egy évvel korábban, de az összehasonlítást torzítja, hogy 2021-ben a kijárási tilalom miatt este 8 után nem volt szükség járőrözésre, ezért a később érkező békákat már nem számoltuk meg. Mindenesetre örömteli a növekedés, de a békák száma mindezek ellenére is rendkívül kevés. Érdekesség viszont, hogy a mentett példányok 24,2%-a erdei béka volt.

7. kép: Összegyűjtött barna varangyok Orfűn (Fotó: Hutai Viktor)

Botanikai felmérés:

A Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomás környezetében, a bokrosban kialakított standard hálóállások keskeny gyepsávjaiban először 2002-ben virágoztak orchideák. A mélyfekvésű területen, a 3-4 méter széles sávokban azóta minden év május-júniusában többször is megszámloljuk a virágzó töveket. A növények fejlődését ebben az időszakban semmi sem gátolja, mert a madarak befogását más időpontokban végezzük.

A területen eddig háromféle orchidea telepedett meg. Idén 43 tő mocsári kosbor, 9 tő hússzínű ujjaskosbor és 2 tő békakonty virágzásában gyönyörködhattünk. A virágzó tövek száma a mindenkori csapadékviszonyok függvénye. A 2022. évi tőszám a száraz időjárás ellenére is átlagosnak tekinthető.

Élőhely-rekonstrukció:

Az alapítványunk tulajdonában lévő kővágótöttösi gyepon kora tavasszal ismét elvégeztük a feltörekvő cserjék irtását, augusztusban pedig lekaszáltuk a rétet. Eddigi beavatkozásaink eredményeként a terület visszanyerte eredeti gyepllegét.

8. kép: A cserjeírtás eredménye és a munkát végző csapat (Fotó: Bank László)

Szemléletformálás

A járványhelyzet szerencsére már nem befolyásolta a közösségi programok szervezését, ezért a korábbi évekhez képest lényegesen többet tudtunk teljesíteni. Önálló standdal 6 alkalommal vettünk részt más szervezetek által megrendezett eseményeken. A Fülemülék Éjszakáját májusban három helyszínen, a Madármegfigyelő Napokat október elején 2 helyszínen bonyolítottuk le. Egyéb közösségi programokat (előadások, kirándulások, madaras foglalkozások, gyűrzési és madártelepítési bemutatók, bagolyles) 37 alkalommal szerveztünk. Csaknem minden hétre jutott valamilyen akció. A programok során látogatókönyvünket 2055 fő írta alá.

Tájékoztatás, kapcsolatok

Havi hírleveleinket 25 megyei, ill. országos szerkesztőséghez és a hírlevélre közvetlenül feliratkozott 2706 magánszemélyhez juttattuk el. A www.baranyamadar.hu weboldalunkat folyamatosan frissítettük az új adatokkal.

Ha Önt eredményeink meggyőzték és egyetért törekvéseinkkel, kérjük, segítse helyi természetvédelmi munkánkat. Támogatását, beleértve a Szigetvári Madármentő Állomás működését biztosító adományát a Baranya Természeti Értékeiért Alapítvány 11731001-20124953 számú számláján tudjuk fogadni. Elkötelezettségét igazából a természet fogja meghálálni!

**Minden kedves olvasónknak eredményekben gazdag,
boldog újévet kívánunk!**

Elérhetőségek:

Tel: 72/312-227, mobil: 20/334-4608

E-mail: baranya@mme.hu, baranyamadar@baranyamadar.hu

Honlap: www.baranyamadar.hu

**A hírlevélben foglaltak szabadon terjeszthetők, de a forrást a
„Madártani Egyesület”-re
történő hivatkozással kötelező megjelölni!**